

رفتار اطلاع‌جوئی اعضای کتابخانه‌های عمومی شهر قزوین درباره سلامت

وحیده زارع گاوگانی

استادیار گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تبریز
vgavani@gmail.com

الهام قیصری (نویسنده مسئول)

دانشجوی کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تبریز
elq.librarian@yahoo.com

محمد اصغری جعفرآبادی

استادیار گروه آمار حیاتی و اپیدمیولوژی مرکز تحقیقات مدیریت ارائه خدمات سلامت دانشگاه علوم پزشکی تبریز
m.asghari862@gmail.com
تاریخ دریافت: ۱۳۹۲/۴/۱۱؛ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۲/۶/۱۷

چکیده

هدف: هدف اصلی این مطالعه، بررسی راه‌ها، منابع و اهداف اطلاع‌جوئی سلامت اعضای کتابخانه‌های عمومی شهر قزوین، وابسته به نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور است.

روش: این مطالعه به روش توصیفی مقطعی و در بین ۲۰۰ نفر از اعضای ۴ کتابخانه عمومی شهر قزوین (وابسته به نهاد کتابخانه‌های عمومی کل کشور) در آذرماه سال ۱۳۹۰ انجام شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از شاخص‌های آمار توصیفی نظیر فراوانی و درصد فراوانی استفاده شد.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان می‌دهد، تقریباً تمامی اعضای کتابخانه‌های عمومی شهر قزوین نیاز به اطلاعات سلامت را در زندگی روزمره خود احساس کرده‌اند. پاسخ بیشتر آنها به این احساس، رفتاری متفعلانه بوده است. رایج‌ترین مجرای کسب اطلاعات سلامت، تماشای تلویزیون می‌باشد. همچنین در بین منابع مورد استفاده، تلویزیون در رتبه اول قرار دارد. در میان منابع اینترنتی، از موتورهای جست‌وجو بیشتر استفاده شده است. پیشگیری از بیماری‌ها مهم‌ترین هدف افراد از جست‌وجوی اطلاعات سلامت می‌باشد.

اصالت/ارزش: این مطالعه به خاطر جدید بودن خدمات اطلاعاتی سلامت در کتابخانه‌های عمومی کشور و همچنین تأکیدی که وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و برنامه حاکمیت بالینی بر مشارکت جامعه و بیماران در تصمیم‌گیری سلامت خود دارند، دارای جایگاه خاصی است. این مطالعه برای نهاد کتابخانه‌های عمومی به منظور سیاست‌گذاری در زمینه ارائه خدمات اطلاعاتی سلامت از طریق کتابخانه‌ها بسیار ارزشمند و منحصر به فرد است؛ زیرا علاوه بر نشان دادن گرایش، نیاز و علاقه اعضای کتابخانه‌ها؛ مجراها و نوع منابعی که مورد علاقه‌مندی آنها می‌باشد را نیز نشان می‌دهد.

کلیدواژه‌ها: رفتار اطلاع‌جوئی، اطلاعات سلامت، کتابخانه‌های عمومی، شهر قزوین.

مقدمه

انسان‌ها در دنیایی زندگی می‌کنند که مملو از پدیده‌های ناشناخته می‌باشد و به منظور افزایش آگاهی خود نسبت به این پدیده‌ها و درک جهان پیرامونی، نیازمند اطلاعات بوده و برای به دست آوردن آن اطلاعات ناگزیر از اطلاع‌جوئی هستند (نویدی، ۱۳۸۶). به تعریف ویلسون^۱ (۲۰۰۰) رفتار اطلاع‌جوئی عبارت است از جست‌وجوی هدفمند اطلاعات به منظور ارضای نیازی خاص که جهت تأمین اهدافی خاص احساس می‌شود. طی جست‌وجو، فرد ممکن است با سیستم‌های اطلاعاتی دستی (مانند روزنامه یا یک کتابخانه) و یا سیستم‌های مبتنی بر رایانه (مثل شبکه جهانی وب) در تعامل باشد. رفتار اطلاع‌جوئی شامل اهداف جست‌وجوی اطلاعات، روش جست‌وجو، ابزار جست‌وجو، نوع اطلاعات مورد جست‌وجو، مشکلات جست‌وجو و عوامل مؤثر بر آن می‌باشد (یمین‌فیروز و داورپناه، ۱۳۸۴).

اطلاعات سلامت، اطلاعاتی است در موضوعات پزشکی و سلامت که افراد جهت استفاده خود و یا دیگر اعضای خانواده‌شان به آن نیاز دارند. علاوه بر اطلاعاتی در مورد علائم، تشخیص و درمان بیماری‌ها؛ این اطلاعات دربرگیرنده آگاهی‌هایی جهت ارتقای سلامت، پیشگیری از بیماری‌ها، و دسترسی به سیستم‌های مراقبت بهداشتی نیز می‌باشد (انجمن کتابداری پزشکی بولتین^۲، ۱۹۹۶).

رفتار اطلاع‌جوئی درباره سلامت نیز به عنوان راه‌هایی در نظر گرفته می‌شود که افراد از آن طریق، اطلاعاتی را درباره سلامتی، بیماری، ارتقای سلامت، و خطرات تهدیدکننده سلامت به دست می‌آورند (کاتیلی^۳، ۲۰۱۰).

هر شهروندی در سراسر دنیا باید به اطلاعات پالایش شده و کیفی همچون آب تمیز و پاک دسترسی داشته باشد (پانگ و اوانس^۴، ۲۰۰۶). سازمان علمی، فرهنگی و آموزشی آی‌وان در یک گزارش موردی به صراحت اعلام کرد دسترسی به اطلاعات سلامت یکی از جنبه‌های ضروری سلامت می‌باشد. اطلاعات سلامت مردم را قادر می‌سازد که سلامت خود را ارتقاء دهند و تسهیلات، خدمات و کالاهای پزشکی باکیفیت را تقاضا نمایند (هانت و مکوتن^۵، ۲۰۰۶).

اگر چه سازمان‌های مشخصی مسئولیت بهداشت عمومی و تندرستی جامعه را بر عهده دارند، ولی مراکز مختلف خدمات فرهنگی و آموزشی از جمله کتابخانه‌ها می‌توانند نقش مهمی را در این راستا ایفا کنند. کتابداران بخش مرجع که مسئولیت تهیه و اشاعه اطلاعات روزآمد

1. Wilson
3. Cutilli

2. Bull Med Libr Assoc
4. Pang and Evans

5. Hant and MacNaughton

برای قشرهای مختلف جامعه را بر عهده دارند، می‌توانند در این جهت نقش تعیین‌کننده‌ای داشته باشند. کتابدار مرجع علاقه‌مند قادر است اطلاعات دقیق، روزآمد و کامل را به مسئولان مربوطه، بهداشت کاران و مراقبان بهداشت برساند و یا این اطلاعات را به طور مستقیم در اختیار مراجعه‌کنندگان به کتابخانه قرار دهد (شریف مقدم، ۱۳۸۵). بر اساس مطالعه‌ای تازه در آمریکا، زمان ویزیت در مطب دکتر برای هر بیمار ۱۳ تا ۱۶ دقیقه می‌باشد (مدسکپ^۱، ۲۰۱۲). با توجه به این زمان محدود برای پرسیدن سؤالاتی که از طریق آن، بیماران بتوانند از شرایط خاص پزشکی مؤثر بر سلامتی‌شان مطلع شوند، سؤالاتی که آنها از پزشک خود خواهند پرسید کوتاه‌تر می‌شود. مکانی که بسیاری از مردم برای پیدا کردن پاسخ سؤالات‌شان و همچنین دیگر اطلاعات بهداشتی و سلامت به آن مراجعه می‌کنند، کتابخانه‌های عمومی محله‌شان است (انتشارات ای ای اس^۲، ۲۰۰۲). بررسی رفتار اطلاع‌جوئی سلامت استفاده‌کنندگان می‌تواند برای ارائه خدمات مناسب، سودمند باشد و مراکز اطلاع‌رسانی را در برنامه‌ریزی‌های لازم یاری نماید. مدیران کتابخانه‌های عمومی پس از آگاهی از روش‌ها و انگیزه‌ها می‌توانند با برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری‌های مناسب، در نوع خدمات و نحوه ارائه آنها تغییراتی ایجاد کرده و با رفع موانع موجود در دستیابی به اطلاعات سلامت، بستر مناسبی را جهت بهره‌برداری از منابع و توانمندی‌های کتابخانه‌های عمومی فراهم نمایند.

پرسش‌های اساسی

۱. اعضای کتابخانه‌های عمومی، اطلاعات سلامت مورد نیاز خود را از چه راه‌هایی به دست می‌آورند؟
۲. اعضای کتابخانه‌های عمومی، عمدتاً از چه منابعی برای کسب اطلاعات سلامت استفاده می‌کنند؟
۳. اعضای کتابخانه‌های عمومی، از جست‌وجوی اطلاعات سلامت چه هدفی را دنبال می‌کنند؟
۴. از دیدگاه اعضا، کتابخانه‌های عمومی در تأمین اطلاعات سلامت چه نقشی بر عهده دارند؟

روش پژوهش

این پژوهش به روش توصیفی مقطعی و در بین اعضای ۴ کتابخانه عمومی شهر قزوین

1. Medscape

2. AAAS Publication

(وابسته به نهاد کتابخانه‌های عمومی کل کشور) در آذرماه سال ۱۳۹۰ انجام شد. از نظر آماری تعداد کل اعضای کتابخانه‌ها در زمان مطالعه به تفکیک شامل کتابخانه امام خمینی ۷۴۸۹ نفر، کتابخانه علامه ۶۷۵۲ نفر، کتابخانه عارف ۵۵۳۲ نفر، و کتابخانه شهدا ۵۰۵۱ نفر بود. از آن جایی که در تعیین روایی پرسشنامه از تحلیل عاملی استفاده شد، بر اساس پیشنهاد برخی از نویسندگان که حجم نمونه برای تحلیل عاملی را حداقل ۲۰۰ نمونه دانسته‌اند، حجم نمونه ۲۰۰ نفر در نظر گرفته شد (دیولیس^۱، ۲۰۰۳). با توجه به حجم نمونه و تعداد اعضای هر یک از کتابخانه‌ها و با در نظر گرفتن روش تخصیص متناسب با حجم، به ترتیب ۶۰، ۵۴، ۴۵ و ۴۱ نفر به عنوان نمونه مورد بررسی قرار گرفتند. نمونه‌گیری به روش انتخاب تصادفی شماره عضویت افراد صورت گرفت. بدین شکل که با توجه به مشخص بودن شماره عضویت اعضا و با کمک نرم‌افزار Excel، از طریق تولید اعداد تصادفی نمونه‌گیری انجام شد.

معیار ورود افراد به این مطالعه، داشتن حداقل میزان سواد و عضویت در کتابخانه مورد نظر بود. ابزار گردآوری اطلاعات، پرسشنامه می باشد که توسط محقق طراحی شده است و به روش اعتبار محتوا به روایی رسیده است. بدین منظور پرسشنامه در قالب فرم تعیین روایی محتوایی در اختیار ۸ نفر از اساتید و متخصصان رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی قرار گرفت. متخصصان نظرات خود را درباره مرتب بودن، شفافیت، سادگی و ضرورت هر سؤال در فرم مربوطه اعلام کردند. میانگین شاخص روایی محتوا (CVI) ۰/۸۷ به دست آمد و بر این اساس اصلاحات لازم در پرسشنامه اعمال گردید. برای آزمون پایایی (ثبات نتایج اندازه‌گیری در شرایط یکسان) نیز با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ مشخص شد که مقدار ضریب پایایی برای حیطة «راه‌ها و منابع کسب اطلاعات سلامت» در پرسشنامه برابر ۰/۶۸۶، حیطة «بررسی ساده و قابل فهم و معتبر و قابل اعتماد بودن منابع اطلاعات سلامت» برابر ۰/۶۳۴، بررسی «هدف اعضا از جست‌وجوی اطلاعات سلامت» برابر ۰/۷۳۵ و بررسی «نقش کتابخانه‌های عمومی از دیدگاه اعضا» برابر ۰/۸۵۶ به دست آمد و این نشان می‌دهد پرسشنامه از پایایی مناسبی برخوردار است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از شاخص‌های آمار توصیفی نظیر فراوانی و درصد فراوانی و برای استخراج نتایج نیز از نرم‌افزار آماری SPSS استفاده شد.

یافته‌ها

برای پاسخ به پرسش‌های پژوهش، ابتدا برخی اطلاعات زمینه‌ای نظیر سن، جنسیت، شغل و تحصیلات افراد در قالب جداول و نمودارهایی ارائه می‌شود و سپس پرسش‌های اساسی پژوهش مورد بررسی قرار می‌گیرد.

اطلاعات زمینه‌ای

توزیع فراوانی اعضای کتابخانه‌ها بر اساس جنسیت و سن

توزیع فراوانی و درصد فراوانی اعضای کتابخانه‌های عمومی بر اساس جنسیت و سن در جدول ۱ آمده است.

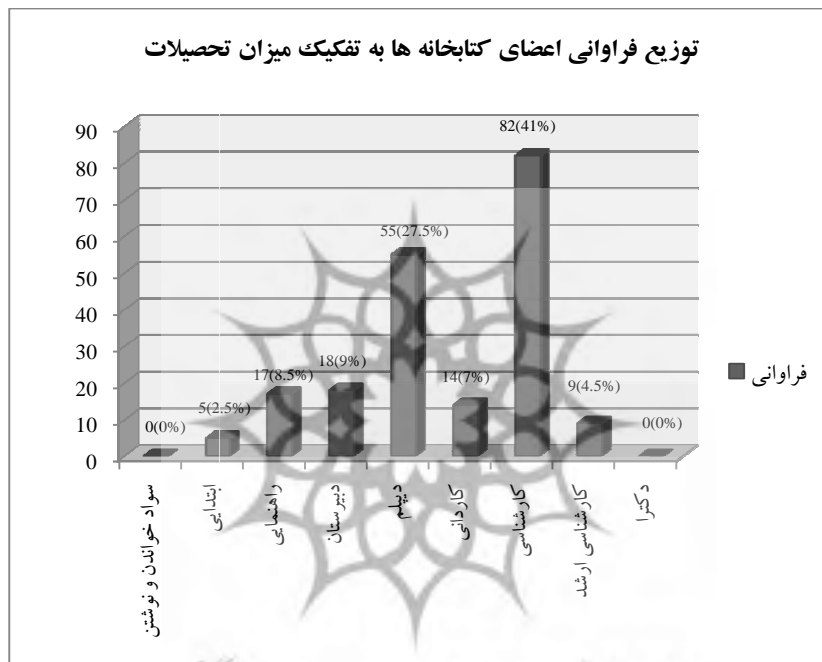
جدول ۱. توزیع فراوانی اعضای کتابخانه‌های عمومی بر اساس جنسیت و سن

نام کتابخانه	فراوانی (%)	زن (%)	مرد (%)	جمع
عارف قزوینی	۲۵ (٪۱۷/۲)	۲۰ (٪۳۶/۴)	۴۵ (٪۲۲/۵)	
شهدا	۳۰ (٪۲۰/۷)	۱۱ (٪۲۰)	۴۱ (٪۲۰/۵)	
امام خمینی (ره)	۴۴ (٪۳۰/۳)	۱۶ (٪۲۹/۱)	۶۰ (٪۳۰)	
علامه رفیعی	۴۶ (٪۳۱/۷)	۸ (٪۱۴/۵)	۵۴ (٪۲۷)	
جمع کل	۱۴۵ (٪۷۲/۵)	۵۵ (٪۲۷/۵)	۲۰۰ (٪۱۰۰)	
رده‌های سنی	فراوانی	درصد فراوانی		
۱۰ و پایین‌تر	۳	٪۱/۵		
۱۱ تا ۲۰	۶۷	٪۳۳/۵		
۲۱ تا ۳۰	۷۴	٪۳۷		
۳۱ تا ۴۰	۳۶	٪۱۸		
۴۱ تا ۵۰	۱۱	٪۵/۵		
۵۱ تا ۶۰	۶	٪۳		
۶۱ تا ۷۰	۳	٪۱/۵		
۷۱ و بالاتر	۰	٪۰		
جمع	۲۰۰	٪۱۰۰		

نتایج بررسی نشان داد بیشترین تعداد از نمونه مورد مطالعه با ۷۴ نفر (۳۷ درصد) در رده سنی ۲۱ تا ۳۰ سال قرار دارند.

توزیع فراوانی اعضای کتابخانه‌ها به تفکیک میزان تحصیلات

میزان تحصیلات اعضای کتابخانه‌ها مورد بررسی در نمودار ۱ نشان داده شده است.

نمودار ۱. توزیع فراوانی اعضای کتابخانه‌ها به تفکیک میزان تحصیلات

با توجه به نمودار بالا، بیشترین تعداد از افراد مورد مطالعه دارای تحصیلات کارشناسی (۸۲ نفر، معادل ۴۱ درصد) بودند. افراد با مدرک تحصیلی دیپلم (۵۵ نفر، معادل ۲۷/۵ درصد) در رتبه دوم قرار گرفتند.

توزیع فراوانی اعضای کتابخانه‌ها به تفکیک شغل

فراوانی به‌دست آمده مشاغل مختلف در افراد مورد مطالعه در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲. توزیع فراوانی اعضای کتابخانه‌ها بر اساس شغل

درصد فراوانی	فراوانی	شغل
۲۵٪	۵۰	دانش آموز
۲۲/۵٪	۴۵	دانشجو
۵٪	۱۰	فرهنگی (معلم)
۴٪	۸	فرهنگی (هیأت علمی)
۱۵٪	۳۰	کارمند
۲۲٪	۴۴	خانه‌دار
۶/۵٪	۱۳	آزاد
۱۰۰٪	۲۰۰	جمع

از نظر شغلی بیشترین تعداد اعضای نمونه را به ترتیب دانش آموز (۵۰ نفر، معادل ۲۵ درصد)، دانشجو (۴۵ نفر، معادل ۲۲/۵ درصد) و زنان خانه‌دار (۴۴ نفر، معادل ۲۲ درصد) تشکیل دادند.

میزان احساس نیاز به اطلاعات سلامت در اعضای کتابخانه‌ها

برای اینکه بدانیم افراد برای دستیابی به اطلاعات سلامت به کتابخانه‌های عمومی مراجعه می‌کنند یا نه؟ و یا اینکه سهم نیاز اطلاعات بهداشتی و سلامت در بین سایر موضوعات مورد نیاز مراجعه‌کنندگان به کتابخانه‌های عمومی چیست؟ از مراجعه‌کنندگان سؤال شد در زندگی روزمره خود چه اندازه به اطلاعات بهداشتی و سلامت احساس نیاز می‌کنید؟ نتایج پاسخ آنها در جدول ۳ نشان داده شد.

جدول ۳. میزان احساس نیاز به اطلاعات سلامت در اعضای کتابخانه‌ها

درصد فراوانی	فراوانی	نیاز به اطلاعات
۳۸٪	۷۶	همیشه
۳۴/۵٪	۶۹	بیشتر اوقات
۲۴/۵٪	۴۹	برخی اوقات
۲/۵٪	۵	به ندرت
۰/۵٪	۱	هیچ‌گاه
۱۰۰٪	۲۰۰	جمع کل

همان‌طور که در جدول ۳ مشخص است، ۳۸ درصد اعضای کتابخانه‌ها همیشه، ۳۴/۵

درصد از آنها بیشتر اوقات، ۲۴/۵ درصد برخی اوقات و ۲/۵ درصد به ندرت به اطلاعات سلامت نیاز دارند. تنها ۰/۵ درصد (۱ نفر) اعلام داشته است که هیچ‌گاه در زندگی خود نیاز به اطلاعات سلامت را احساس نکرده است.

واکنش اعضای کتابخانه‌ها در صورت احساس نیاز به اطلاعات سلامت

رفتار اطلاعاتی عبارت است از کل رفتار انسان در ارتباط با منابع و مجراهای اطلاعاتی شامل اطلاع‌جوئی فعال و غیرفعال و کاربرد اطلاعات. از این رو، رفتار اطلاعاتی شامل ارتباط رودررو با دیگران و نیز دریافت منفعلانه اطلاعات مثل تماشای آگهی‌های تلویزیونی بدون قصد انجام کاری با اطلاعات خاص است (داورپناه، ۱۳۸۶). از آن جایی که رفتار اطلاع‌جوئی سطح جزئی‌تری از رفتار اتخاذ شده از سوی افراد است؛ در بخش اطلاعات زمینه‌ای نتیجه واکنش‌های اعضای کتابخانه‌ها در مقابل نیاز اطلاعاتی آنها و در ارتباط با منابع و مجراها (رفتار اطلاعاتی) در جدول ۴ منعکس شده است.

جدول ۴. واکنش اعضای کتابخانه‌ها در صورت احساس نیاز به اطلاعات سلامت

میانگین نمره	بدون پاسخ	هیچ گاه	به ندرت	برخی اوقات	بیشتر اوقات	همیشه	واکنش افراد
	فراوانی (%)	فراوانی (%)	فراوانی (%)	فراوانی (%)	فراوانی (%)	فراوانی (%)	
۱/۶۰	۱۳ %۶/۵	۷ %۳/۵	۳۷ %۱۸/۵	۸۳ %۴۱/۵	۵۹ %۲۹/۵	۱ %۰/۵	رفتار منفعلانه کسب اطلاعات سلامت اکتفا به دریافت اتفاقی اطلاعات از طریق رادیو، تلویزیون، روزنامه
۱/۴۰	۷ %۳/۵	۳۰ %۱۵	۷۲ %۳۶	۶۳ %۳۱/۵	۲۵ %۱۲/۵	۳ %۱/۵	رفتار فعالانه کسب اطلاعات سلامت جست‌وجوی اطلاعات از طرق مختلف مانند جست‌وجو در منابع، پرسش از دیگران

جدول بالا نشان می‌دهد که ۱ نفر از اعضای کتابخانه‌ها (۰/۵ درصد) همیشه، ۵۹ نفر (۲۹/۵ درصد) بیشتر اوقات، و ۸۳ نفر (۴۱/۵ درصد) برخی اوقات به دریافت اتفاقی اطلاعات سلامت اکتفا می‌کنند. میانگین نمرات کسب شده توسط آزمون فریدمن نشان داد که دریافت

اطلاعات به صورت منفعل (۱/۶۰) نسبت به دریافت فعالانه اطلاعات سلامت (۱/۴۰) دارای اولویت می‌باشد.

پرسش اول پژوهش به راه‌های کسب اطلاعات سلامت می‌پردازد. افراد برای کسب اطلاعات سلامت، از راه‌های مختلفی استفاده می‌کنند. راه‌های مورد استفاده اعضای کتابخانه‌های عمومی برای کسب اطلاعات سلامت در جدول ۵ نشان داده شده است.

جدول ۵. راه‌های کسب اطلاعات سلامت توسط اعضای کتابخانه‌های عمومی

میانگین نمره	بدون پاسخ	هیچ‌گاه	گاهی اوقات	اکثر مواقع	همیشه	راه‌های کسب اطلاعات سلامت
۴/۲۷	۲۹ (٪۱۴/۵)	۱۹ (٪۹/۵)	۷۳ (٪۳۶/۵)	۵۴ (٪۲۷)	۲۵ (٪۱۲/۵)	مراجعه به پزشک یا کارشناس پزشکی
۴/۸۹	۱۸ (٪۹)	۵ (٪۲/۵)	۷۳ (٪۳۶/۵)	۷۷ (٪۳۸/۵)	۲۷ (٪۱۳/۵)	تماشای تلویزیون
۲/۹۷	۲۶ (٪۱۳)	۷۹ (٪۳۹/۵)	۷۴ (٪۳۷)	۱۵ (٪۷/۵)	۶ (٪۳)	گوش دادن به رادیو
۴/۶۵	۲۱ (٪۱۰/۵)	۱۲ (٪۶)	۷۲ (٪۳۶)	۷۳ (٪۳۶/۵)	۲۲ (٪۱۱)	پرسش از دوستان و نزدیکان
۴/۲۰	۲۷ (٪۱۳/۵)	۳۹ (٪۱۹/۵)	۵۴ (٪۲۷)	۵۵ (٪۲۷/۵)	۲۵ (٪۱۲/۵)	جست‌وجو در اینترنت یا وب
۴/۵۷	۲۵ (٪۱۲/۵)	۱۸ (٪۹)	۶۴ (٪۳۲)	۵۳ (٪۲۶/۵)	۴۰ (٪۲۰)	مراجعه به کتابخانه‌ها
۲/۴۵	۴۱ (٪۵/۲۰)	۹۶ (٪۴۸)	۵۳ (٪۲۶/۵)	۷ (٪۳/۵)	۳ (٪۱/۵)	شرکت در کنگره‌ها و سمینارهای مرتبط

پاسخ‌های اعضای کتابخانه‌های عمومی و داده‌های حاصل از میانگین نمرات کسب شده نشان داد که «تماشای تلویزیون» برای کسب اطلاعات سلامت با میانگین ۴/۸۹ نسبت به سایر راه‌های کسب اطلاعات سلامت دارای اولویت است. پس از آن «پرسش از دوستان و نزدیکان» با میانگین ۴/۶۵ و «مراجعه به کتابخانه‌ها» با میانگین ۴/۵۷ در اولویت‌های دوم و سوم قرار گرفتند.

در پرسش دوم منابع کسب اطلاعات سلامت مورد بررسی قرار می‌گیرد. این پرسش در دو قسمت پاسخ داده شده است. در قسمت نخست، منابع به طور کلی بررسی شده و در دو دسته چاپی و غیرچاپی مورد بحث قرار گرفتند (جدول ۶)؛ در قسمت دوم، صرفاً منابع اینترنتی ملاک پاسخ قرار گرفته است. بدین معنی که در بین افرادی که برای کسب اطلاعات سلامت از اینترنت استفاده کرده‌اند، کدامیک از منابع اینترنتی بیشتر مورد استفاده قرار گرفته است (جدول ۷). بر اساس نمره‌های تعلق یافته به ترتیب از ۴ تا ۰ میانگین نمرات برای هر یک از منابع محاسبه شد. بالاترین میانگین نشان‌دهنده منبعی است که بیشترین استفاده را در میان اعضای کتابخانه‌ها داشته است.

جدول ۶. منابع کسب اطلاعات سلامت توسط اعضای کتابخانه‌های عمومی

منبع	همیشه	اکثر مواقع	گاهی اوقات	هیچ‌گاه	بدون پاسخ	میانگین نمرات
کتاب	۴۶ (٪۲۳)	۶۷ (٪۳۳/۵)	۴۵ (٪۲۲/۵)	۱۰ (٪۵)	۳۲ (٪۱۶)	۵/۴۲
مجله	۱۸ (٪۹)	۳۵ (٪۱۷/۵)	۸۱ (٪۴۰/۵)	۲۳ (٪۱۱/۵)	۴۳ (٪۲۱/۵)	۴/۱۴
روزنامه	۱۶ (٪۸)	۲۳ (٪۱۱/۵)	۷۰ (٪۳۵)	۴۵ (٪۲۲/۵)	۴۶ (٪۲۳)	۳/۶۶
بروشور و کاتالوگ	۷ (٪۳/۵)	۳۳ (٪۱۶)	۷۹ (٪۳۹/۵)	۳۶ (٪۱۸)	۴۵ (٪۲۲/۵)	۳/۶۹
اینترنت	۳۱ (٪۱۵/۵)	۵۸ (٪۲۹)	۵۴ (٪۲۷)	۳۰ (٪۱۵)	۲۷ (٪۱۳/۵)	۴/۸۷
تلویزیون	۳۶ (٪۱۸)	۷۷ (٪۳۸/۵)	۶۱ (٪۳۰/۵)	۶ (٪۳)	۲۰ (٪۱۰)	۵/۵۶
رادیو	۶ (٪۳)	۲۰ (٪۱۰)	۵۹ (٪۲۹/۵)	۷۹ (٪۳۹/۵)	۳۶ (٪۱۸)	۳/۱۶
اعضای خانواده و اطرافیان	۳۹ (٪۱۹/۵)	۶۹ (٪۳۴/۵)	۶۰ (٪۳۰)	۱۲ (٪۶)	۲۰ (٪۱۰)	۵/۵۲

بر اساس جدول ۶، متداول‌ترین منبع اطلاعاتی مورد استفاده افراد برای تأمین نیازهای اطلاعات سلامت خود «تلویزیون» با میانگین ۵/۵۶ می‌باشد. «اعضای خانواده» با تفاوت کمی با میانگین ۵/۵۲ در جایگاه دوم و «کتاب» با میانگین ۵/۴۲ در جایگاه سوم قرار گرفتند.

منابع اینترنتی کسب اطلاعات سلامت

جدول ۷. منابع اینترنتی مورد استفاده اعضای کتابخانه‌ها جهت کسب اطلاعات سلامت

درصد فراوانی	فراوانی	منابع مورد استفاده از طریق اینترنت (انتخاب بیش از یک گزینه مجاز است)
۶۲٪	۱۲۸	موتورهای جست‌وجوگر نظیر گوگل، یاهو، ام‌اس‌ان و...
۱۶٪	۳۳	وبسایت‌های پزشکی و بهداشتی معتبر مانند وبسایت‌های دولتی، دانشگاهی، بیمارستان‌ها و مراکز بهداشتی
۸٪	۱۶	وبلاگ‌ها
۲٪	۴	گروه‌های بحث
۱۱٪	۲۳	شبکه‌های اجتماعی
۲٪	۴	خواندن و پیگیری داستان‌های بیماران در مورد بیماری خود، در وبلاگ و وبسایت بیمار یا وبسایت‌های دولتی
۱۰۰٪	۲۰۸	مجموع پاسخ‌ها

استفاده کنندگان از موتورهای جست‌وجو جهت کسب اطلاعات سلامت بیش از استفاده کنندگان در بقیه موارد است (۶۲ درصد). این در حالی است که تنها ۱۶ درصد از افراد از وبسایت‌های پزشکی معتبر و ۱۱ درصد از شبکه‌های اجتماعی برای جست‌وجوی اطلاعات سلامت مورد نیاز خود استفاده کردند. همچنین تعداد معدودی از اعضای کتابخانه‌ها از منابع اینترنتی چون وبلاگ‌ها (۸ درصد) و گروه‌های بحث و خواندن داستان‌های بیماران موجود در برخی وبلاگ‌ها و وبسایت‌ها (۲ درصد) به منظور کسب اطلاعات سلامت استفاده نموده‌اند. در پرسش سوم هدف افراد از جست‌وجوی اطلاعات سلامت بررسی می‌شود. نتایج حاصل از این بررسی در جدول ۸ ارائه شده است.

جدول ۸. هدف اعضای کتابخانه‌ها از جست‌وجوی اطلاعات سلامت

میانگین نمرات	بدون پاسخ	هیچ‌گاه	گاهی اوقات	اکثر مواقع	همیشه	هدف افراد
۳/۶۱	۲۲ (٪۱۱)	۵ (٪۲/۵)	۳۹ (٪۱۹/۵)	۷۴ (٪۳۷)	۶۰ (٪۳۰)	گردآوری اطلاعات عمومی سلامت
۳/۷۱	۱۹ (٪۹/۵)	۵ (٪۲/۵)	۴۲ (٪۲۱)	۷۱ (٪۳۵/۵)	۶۳ (٪۳۱/۵)	آگاهی از موضوعات جدید سلامت
۲/۵۲	۳۸ (٪۱۹)	۲۲ (٪۱۱)	۶۹ (٪۳۴/۵)	۴۰ (٪۲۰)	۳۱ (٪۱۵/۵)	گردآوری اطلاعات در زمینه پزشکی و دارویی
۳/۹۲	۲۱ (٪۱۰/۵)	۷ (٪۳/۵)	۲۸ (٪۱۴)	۶۴ (٪۳۲)	۸۰ (٪۴۰)	تصمیم‌گیری در مورد چگونگی درمان بیماری خود و دیگرانی که برایم مهم هستند
۴/۶۲	۷ (٪۳/۵)	۱ (٪۰/۵)	۱۳ (٪۶/۵)	۶۸ (٪۳۴)	۱۱۱ (٪۵۵/۵)	حفظ سلامتی خودم و دیگرانی که برایم مهم هستند.
۲/۶۲	۳۶ (٪۱۸)	۲۴ (٪۱۲)	۶۷ (٪۳۳/۵)	۳۷ (٪۱۸/۵)	۳۶ (٪۱۸)	گردآوری اطلاعات قبل یا بعد از ملاقات با پزشک

همان‌طور که جدول ۸ نشان می‌دهد، بالاترین میانگین نمرات کسب شده متعلق به گزینه «برای حفظ سلامتی خودم و دیگرانی که برایم مهم هستند» با مقدار ۴/۶۲ می‌باشد و این بدان معنی است که مهم‌ترین هدف اعضای کتابخانه‌ها از جست‌وجوی اطلاعات سلامت حفظ سلامتی و پیشگیری از بیماری‌های خود و اطرافیان می‌باشد. بعد از آن، «درمان بیماری» با میانگین ۳/۹۲ و «آگاهی از موضوعات جدید سلامت» با میانگین ۳/۷۱ از اهداف مهم اعضای کتابخانه‌ها از جست‌وجوی اطلاعات سلامت به شمار می‌آیند.

پرسش چهارم پژوهش، نقش کتابخانه‌های عمومی در تأمین اطلاعات سلامت را از دیدگاه اعضا بررسی می‌کند. لازم به ذکر است که برای تعیین نقش و جایگاه کتابخانه‌های

عمومی به عنوان یکی از راه‌های کسب اطلاعات سلامت؛ ابتدا از مراجعه‌کنندگان به کتابخانه خواسته‌ایم؛ در صورتی که یکی از انگیزه‌های اصلی برای مراجعه به کتابخانه‌های عمومی جست‌وجوی اطلاعات سلامت است، چه عاملی سبب شده که از بین راه‌های مختلف کسب اطلاعات سلامت، مراجعه به کتابخانه بیشتر مورد اهمیت آنها قرار بگیرد؟ به عبارت دیگر، دلیل آنها برای استفاده از کتابخانه‌های عمومی جهت کسب اطلاعات سلامت چیست؟ قابل ذکر است که بیان بیش از یک دلیل برای افراد مجاز بوده است. در بخش دیگر، نظر افراد درباره میزان نقش بالقوه‌ای که کتابخانه‌های عمومی می‌توانند در این راستا داشته باشند اتخاذ شد.

دلیل استفاده اعضا از کتابخانه‌های عمومی برای جست‌وجوی اطلاعات سلامت

دلایل اعضای کتابخانه‌ها در قالب جدول ۹ نمایش داده شده است.

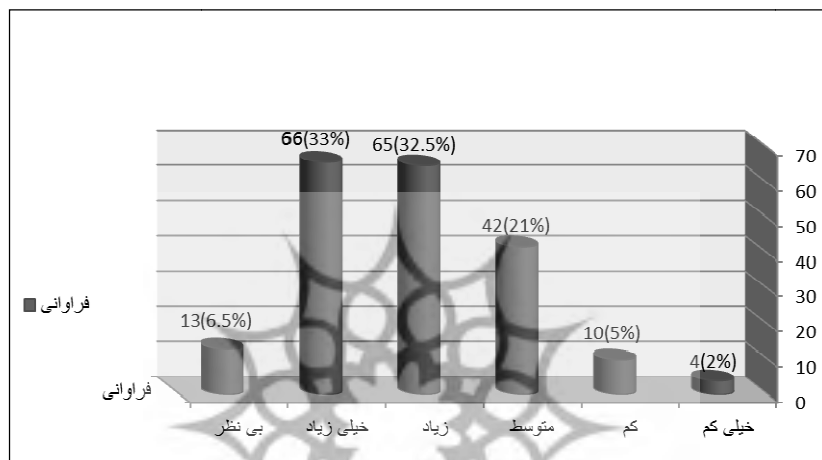
جدول ۹. دلایل استفاده اعضا از کتابخانه‌های عمومی برای جست‌وجوی اطلاعات سلامت

درصد فراوانی	فراوانی	دلیل استفاده اعضا از کتابخانه عمومی برای جست‌وجوی اطلاعات سلامت
۱۴/۵٪	۴۲	دارا بودن تعداد مناسبی از منابع سلامت
۲۱٪	۶۱	دارا بودن منابعی با زبانی ساده و قابل فهم
۱۳/۵٪	۴۰	راهنمایی و مشاوره از سوی کتابداران در معرفی منابع مناسب
۲۰/۵٪	۵۹	دسترسی آسان به اطلاعات سلامت در زمان نیاز
۳۰/۵٪	۸۸	پرداخت هزینه کمتر در تهیه منابع
۱۰۰٪	۲۹۰	مجموع دلایل

با توجه به اینکه افراد مجاز بودند به بیش از یک دلیل اشاره کنند، مجموع دلایل بیش از تعداد نمونه مورد بررسی است. با توجه به پاسخ‌های به‌دست آمده، بیشترین درصد فراوانی (۳۰/۵ درصد) مربوط به «پرداخت هزینه کمتر در تهیه منابع» بوده است. بعد از آن، مواردی چون «دارا بودن منابعی با زبانی ساده و قابل فهم» با ۲۱ درصد و «دسترسی آسان به اطلاعات سلامت در زمان نیاز» با ۲۰/۵ درصد به ترتیب از بیشترین دلایل اشاره شده بودند.

• میزان نقش کتابخانه‌های عمومی در ارائه اطلاعات سلامت از دیدگاه اعضا

در نهایت، از اعضای کتابخانه‌های عمومی خواسته شد تا بر اساس شناخت خود از پتانسیل کتابخانه‌های عمومی، نقشی که می‌تواند در ارائه اطلاعات سلامت داشته باشد را ارزیابی کنند. نمودار ۲ نتیجه این ارزیابی را نمایش می‌دهد:

نمودار ۲. میزان نقش کتابخانه‌های عمومی در ارائه اطلاعات سلامت از دیدگاه اعضا

نمودار ۲ نشان می‌دهد که اعضای کتابخانه‌های عمومی نقش این کتابخانه‌ها در ارائه اطلاعات سلامت را قابل ملاحظه توصیف کردند. به طوری که ۶۶ نفر (۳۳ درصد) از آنها این نقش را خیلی زیاد و ۶۵ نفر (۳۲/۵ درصد) آن را زیاد ارزیابی کرده‌اند. تنها ۱۴ نفر از افراد نقش کمی برای کتابخانه‌های عمومی در ارائه اطلاعات سلامت قائل شده و ۱۳ نفر نیز در این زمینه نظری نداشتند.

نتیجه‌گیری

نیاز به اطلاعات سلامت و مسأله سلامت در زندگی روزمره همواره یکی از دغدغه‌های اصلی انسان بوده است و بسیاری از افراد تجربه جست‌وجوی اطلاعات مرتبط با سلامتی‌شان را داشته‌اند (واتن^۱، ۲۰۰۶؛ وارنر^۱، ۲۰۰۴). این احساس نیاز به خصوص در میان بیماران و برای

1. Wathen

دریافت اطلاعاتی در مورد درمان بیماری‌شان بیشتر می‌باشد (صیامیان و دیگران، ۱۳۸۹). تقریباً تمامی اعضای کتابخانه‌های عمومی شهر قزوین نیز نیاز به اطلاعات سلامت را در زندگی روزمره خود احساس کرده‌اند. پاسخ برخی افراد به این احساس نیاز، جست‌وجو در میان منابع اطلاعاتی مختلف نظیر کتاب، مجله، دوستان، اعضای خانواده، کتابخانه، روزنامه و ... می‌باشد (واتن^۱، ۲۰۰۶؛ وارنر^۲، ۲۰۰۴) که نتیجه برخی از این واکنش‌ها رفتاری منفعلانه است. مطالعه گالوپ^۳ (۱۹۹۷) که رفتار اطلاع‌جوئی سلامت زنان کهنسال شهری آفریقایی-آمریکایی و عوامل مؤثر بر آن را مورد بررسی قرار داده است؛ نیز حاکی از آن است که جامعه مورد بررسی، اطلاعات مورد نیاز سلامت را از طریق پزشکان، رسانه‌های ارتباط جمعی، و اعضای شبکه‌های اجتماعی‌شان به دست آورده‌اند. بر اساس برخی مطالعات دیگر، رایج‌ترین مجرای کسب اطلاعات سلامت در بین افراد رسانه‌های ارتباط جمعی نظیر تلویزیون و اعضای شبکه‌های اجتماعی نظیر دوستان و اطرافیان می‌باشد (ژانگ^۴، ۲۰۱۳؛ صیامیان و دیگران، ۱۳۸۹). در مطالعه حاضر نیز پاسخ بیشتر افراد مورد مطالعه به احساس نیاز به اطلاعات سلامت، رفتاری منفعلانه بوده است که به دریافت اتفاقی اطلاعات از منابع و مجراهای مرتبط اکتفا نموده‌اند. از نظر برخی محققان، رسانه‌های ارتباط جمعی نظیر تلویزیون، رادیو و ... می‌تواند در افزایش سطح سلامت افراد مفید واقع شود (ماتاموروس^۵، ۲۰۱۱). در این مطالعه نیز تماشای تلویزیون و پرسش از دوستان و نزدیکان به عنوان اصلی‌ترین راه‌های کسب اطلاعات سلامت می‌باشد که این تأییدی بر منفعلانه بودن رفتار اطلاع‌جوئی افراد می‌باشد. در همین راستا، مراجعه به کتابخانه در هنگام احساس نیاز به اطلاعات سلامت، نسبت به سایر روش‌های کسب اطلاعات در جایگاه سوم قرار دارد. در اعلام منبع مورد استفاده، تلویزیون همچنان در رتبه اول قرار دارد و اعضای خانواده و کتاب به ترتیب رتبه‌های دوم و سوم را به خود اختصاص دادند. این یافته‌ها صحت نتایج حاصل از راه‌های کسب اطلاعات سلامت را تأیید می‌کند و با نتایج تحقیقات دیگر نیز مطابقت دارد. اگر چه وب‌سایت‌های معتبری برای اطلاع‌رسانی در زمینه پزشکی و سلامت در محیط اینترنت طراحی گردیده است؛ ولی استفاده‌کنندگان از اینترنت، در میان منابع و ابزارهای مورد جست‌وجو برای کسب اطلاعات سلامت، از موتورهای جست‌وجوگر بیشتر استفاده می‌کنند (وارنر^۵، ۲۰۰۴).

1. Warner

2. Gollop

3. Zhang

4. Matamoros

5. Warner

در مطالعه‌ای هم که فیدیشون^۱ (۲۰۰۷) در بین زنان بالای ۱۸ سال عضو کتابخانه انجام داده است، مشخص گردید که ۹۸ درصد از کسانی که از اینترنت استفاده می‌کردند از موتورهای جست‌وجوگر نظیر گوگل و یاهو برای جست‌وجوی اطلاعات استفاده می‌کنند. در مطالعه حاضر نیز موتورهای جست‌وجوگر به خصوص گوگل در اولویت استفاده قرار دارند و گروه معدودی به استفاده از وبسایت‌های پزشکی معتبر مبادرت ورزیده‌اند. این موضوع می‌تواند ناشی از تعداد اندک این سایت‌ها در سطح کشور، و یا عدم اطلاع افراد از وجود سایت‌های علمی معتبر در این حوزه باشد. در هر صورت این موضوع رسالت مراکز اطلاع‌رسانی از جمله کتابخانه‌ها را سنگین‌تر می‌کند.

افراد در پاسخ به مهم‌ترین هدف آنها از جست‌وجوی اطلاعات سلامت، «حفظ سلامتی» و یا به عبارتی، «پیشگیری از بیماری‌ها» را در درجه اول اهمیت قرار دادند. در حالی که در بررسی بیگدلی و همکارانش (۱۳۹۱) بر روی عوامل مؤثر بر جست‌وجوی اطلاعات سلامت در وب توسط زنان شاغل در سازمان آب و برق خوزستان، مهم‌ترین انگیزه زنان برای جست‌وجوی اطلاعات سلامت، تصمیم‌گیری برای چگونگی مقابله با بیماری‌ها عنوان شده بود. افراد مراجعه‌کننده به کتابخانه‌های عمومی، مهم‌ترین دلیل خود در استفاده از کتابخانه‌های عمومی برای کسب اطلاعات سلامت را «پرداخت هزینه کمتر در فراهم کردن منبع اطلاعاتی مورد نیاز خود» بیان کردند. به عبارتی، یکی از عوامل مهمی که سبب شده است تا افراد مراجعه‌کننده، برای استفاده از کتابخانه‌های عمومی نسبت به سایر راه‌های کسب اطلاعات سلامت برتری قائل شوند، کم‌هزینه بودن این راه نسبت به سایر راه‌ها است و این موضوع به مسأله امانت کتاب و استفاده از خدمات کتابخانه در قبال پرداخت مبلغ پایین حق عضویت به طور سالانه و یا عضویت رایگان در کتابخانه‌هاست. بنابراین، چنانچه کتابخانه‌ها بتوانند توانمندی‌های خود را در زمینه اطلاع‌رسانی پزشکی بیشتر نمایان سازند، ویژگی «پرداخت هزینه کمتر» می‌تواند باعث استقبال بیشتر افراد جامعه از مراجعه به کتابخانه‌ها گردد. به طور کلی، ارزیابی انجام شده در میان تمامی افراد، چه افرادی که از کتابخانه‌های عمومی جهت کسب اطلاعات سلامت استفاده می‌کنند و چه افرادی که موضوعات دیگر سبب مراجعه آنها به کتابخانه‌های عمومی شده است، نشان داد که افراد برای کتابخانه‌های عمومی در زمینه اطلاع‌رسانی پزشکی و سلامت نقش

---

1. Fidishun

به‌سزایی قائل هستند و اغلب میزان این نقش بالقوه را زیاد و خیلی زیاد اعلام داشتند. در مطالعات دیگر نیز اگر چه استفاده از کتابخانه در اولویت اول افراد قرار نداشت؛ ولی اکثر افراد برای کتابخانه‌های عمومی به خصوص در زمینه اطلاع‌رسانی سلامت اهمیت بسیاری قائل شده‌اند. به طور مثال، در بررسی گالوپ (۱۹۹۷) اگر چه جامعه مورد بررسی، اطلاعات مورد نیاز سلامت را از طریق پزشکان، رسانه‌های ارتباط جمعی، و اعضای شبکه‌های اجتماعی‌شان به‌دست آورده‌اند؛ اما نسبت به استفاده از کتابخانه عمومی به منظور کسب اطلاعات سلامت احساس مثبتی دارند. در بررسی فیدیشون (۲۰۰۷) نیز زنان به نقش کتابخانه‌ها در زندگی به خصوص نقش‌شان در زندگی خانوادگی اشاره داشتند و اینکه این نقش می‌تواند با برنامه‌ریزی بهتر در فعالیت‌های کتابخانه مفیدتر هم باشد. با توجه به نتایج مطالعات ذکر شده و همچنین نتایج پژوهش حاضر، کتابخانه‌ها از مراکزی هستند که افراد برای نقش اطلاع‌رسانی آن به خصوص در زمینه اطلاع‌رسانی سلامت اهمیت فراوانی قائل هستند که یکی از دلایل مورد اشاره این افراد موضوع کم‌هزینه بودن بهره‌مندی از کتابخانه می‌باشد. «دارا بودن منابعی با زبانی ساده و قابل فهم» و «دسترسی آسان به اطلاعات سلامت در زمان نیاز» از مهم‌ترین دلایل قابل ذکر دیگر هستند. لذا، مسئولان کتابخانه‌های عمومی با شناخت از این مسأله می‌توانند برنامه‌ریزی لازم را به عمل آورند تا هم توجه سایر افراد جامعه را به کتابخانه‌ها جلب کنند و هم بتوانند با شناخت از رفتارهای اطلاع‌جوئی افراد به خصوص در موضوع بااهمیتی چون سلامت، خدمات خود از جمله فراهم‌آوری منابع، خدمات مرجع و... را به سمت بهبود رفتارهای اطلاع‌جوئی سلامت افراد سوق دهند. از این طریق می‌توان به نقش بالقوه‌ای که اکثر افراد برای کتابخانه‌های عمومی قائل هستند جامه عمل پوشاند.

پیشنهادها

۱. به مسئولان کتابخانه‌های عمومی پیشنهاد می‌شود با توجه به پتانسیل‌های این کتابخانه‌ها و استقبال افراد جامعه از فعالیت‌های چنین مراکزی، در زمینه اطلاع‌رسانی سلامت، نقش ارزنده‌تر و بارزتری را ایفا نموده و با شناخت بهتر رفتارهای اطلاع‌جوئی جامعه استفاده‌کننده خود، در جهت بهبود وضعیت آن گام بردارند.
۲. نتایج این پژوهش نشان داد کتاب که جزء منابع معتبر و قابل اعتمادی برای کسب اطلاعات سلامت است در اولویت سوم منابع مورد استفاده افراد قرار گرفته است.

همچنین مراجعه به کتابخانه در میان سایر راه‌های کسب اطلاعات سلامت در رده سوم قرار دارد. این مسأله نیازمند پژوهش‌های دیگری است درباره علت این امر که چرا کتاب کمتر مورد استقبال افراد قرار می‌گیرد.

۳. بهتر است کتابخانه‌های عمومی با همکاری سایر مؤسسات به خصوص مؤسسات پزشکی و بهداشتی منابع مورد علاقه و قابل فهم برای عموم را فراهم نموده و در اختیار آنها قرار دهند تا بدین ترتیب در جهت افزایش اطلاعات سلامت افراد گام‌های باارزشی بردارند.

منابع

بیگدلی، زاهد؛ عظیمی، محمدحسن و زارع، فاطمه (۱۳۹۱). بررسی عوامل مؤثر بر جست‌وجوی اطلاعات سلامت در وب توسط زنان شاغل در سازمان آب و برق خوزستان. *فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۷(۱).

داورپناه، محمدرضا (۱۳۸۶). *ارتباط علمی: نیاز اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌یابی*. تهران: دبیرش؛ چاپار. شریف مقدم، هادی (۱۳۸۵). نقش کتابدار مرجع در بهبود وضعیت تندرستی و بهداشتی اقشار مختلف. *فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۳۶(۴).

صیامیان، حسن؛ بالاغفاری، آرزیتا؛ علیگلبندی، کبری؛ باقری، معصومه؛ یمین فیروز، موسی؛ شهرابی، افسانه؛ عباسی راد، عبدالمجید؛ صدری، سید رضا و واحدی، محمد (۱۳۸۹). بررسی نیازهای اطلاعاتی و رفتارهای اطلاع‌یابی اعضای هیأت علمی و عوامل مرتبط با آن در دانشگاه‌های علوم پزشکی شمال کشور. *ماهنامه ارتباط علمی*، ۱۶(۲).

نویدی، فاطمه (۱۳۸۶). اطلاع‌یابی و بررسی رفتار اطلاع‌یابی در محیط‌های جدید جست‌وجو. *مجله الکترونیکی پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران*، ۷(۱). یمین فیروز، موسی و داورپناه، محمدرضا (۱۳۸۴). نیاز اطلاعاتی رفتار و الگوی اطلاع‌یابی. *فصلنامه کتاب*، ۶۳(۱۲۰-۲۰۳).

References

- AAAS Publication (2002). *The Challenge of Providing Consumer Health Information Services in Public Libraries*. Retrived July 1, 2010, from: <http://www.aaas.org/news/releases/2002/0624library2.shtml>
- Bull Med LibrAssoc (1996). The librarian's role in the provision of consumer health information and patient education. [serial online], 84 (2), 238-239. Retrived July 1, 2010, from: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC299415/pdf/mlab00375-0088.pdf>

- Cutilli, C. C. (2010). Seeking Health Information: What Sources Do Your Patient Use?. *OrthopaedicNursin*, 29 (3), 214-219.
- DeVellis, R. F. (2003). *Scale development: Theory and application* (2nd edn.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Fidishun, D. (2007). Women and the public library: using technology, using the library. *Library Trends*, 56 (2), 328-343. Retrived Nov. 29, 2012, from: http://muse.jhu.edu/login?auth=0&type=summary&url=/journals/library_trend/s/v056/56.2fidishun.html
- Gavgani, V. Z. (2010). *Health Information Need and Seeking Behavior of Patients in Developing Countries' Context; an Iranian Experience*. In 1st ACM International Health Informatics Conference, Virginia, Washington DC, USA.
- Gollop, C. J. (1997). Health information-seeking behavior and older African American women. *Bull Med LibrAssoc*, 85 (2). Retrived July 1, 2010, from: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC226241/pdf/mlab00095-0043.pdf>
- Hunt, P. & MacNaughton, G. (2006). *Impact assessments, poverty and human rights: a case study using the right to the highest attainable standard of health. Report No 6*. Retrived April 28, 2013, from: http://www.who.int/hhr/Series_6_Impact%20Assessments_Hunt_MacNaughton1.pdf
- Matamoros, D. C. (2011). The Role of Mass Media Communication in Public Health. *Health Management - Different Approaches and Solutions*, Dr. Krzysztof Smigorski (Ed). Retrived August 5, 2013, from: <http://www.intechopen.com/books/health-management-different-approaches-and-solutions/the-role-of-mass-media-communication-in-public-health>
- Medscape (2012). Medscape Physician Compensation Report 2012. Retrived August 5, 2013, from: <http://www.medscape.com/features/slideshow/compensation/2012/publicMedscapePhysicianCompensationReport:2012>
- Pang, T.; Gray, M. & Evans, T. (2006). A 15th grand challenge for global public health. *Lancet*, 367, 284-86.
- Warner, D. & Procaccino, J. D. (2004). Toward Wellness: Women Seeking Health Information. *Journal Of The American Society For Information Science And Technology*, 55 (8), 709 -730. Retrived July 1, 2010, from: <http://www.ssi.ucla.edu/Mtg20320-20Warner.pdf>
- Wathen, C. N. & Harris, R. M. (2006). An examination of the health information seeking experiences of women in rural Ontario, Canada. *Information Research*, 11 (4). Retrived July 1, 2010, from: <http://InformationR.net/ir/11-4/paper267.html>
- Wilson, T. D. (2000). Human information behavior. *Informing Science*, 3 (2), 49-56. Retrived July 1, 2010, from: <http://inform.nu/Articles/vol3/v3n2p49-56.pdf>
- Ybarra, M. L.; Emenyonu, N.; Nansera, D.; Kiwanuka, J. & Bangsberg, D. R. (2008). Health information seeking among Mbararan adolescents: results from the Uganda Media and You survey. *health education research*, 23 (2), 249-258.

Zhang, Y. (2013). An exploratory study of users' preferences and use of sources for seeking health information. *Proceedings of the iConference 2013*. Fort Worth, TX, Feb 12-15, 2013, 38-49.

به این مقاله این گونه استناد کنید:

زارع گاوگانی، وحیده؛ قیصری، الهام و اصغری جعفرآبادی، محمد (۱۳۹۳). رفتار اطلاع‌جوئی اعضای کتابخانه‌های عمومی شهر قزوین درباره سلامت. *تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی*، ۲۰ (۱)، ۹۳-۱۱۲.

A Study on the Information Seeking Behavior of Members of Qazvin Public Libraries on Health Related Topics

Vahideh Zare Gavgani

Assistant Professor, Department of MLIS, Tabriz University of Medical Science
vgavgani@gmail.com/vgavgani@yahoo.com

Elham Gheysari (Corresponding author)

M. A. Student of MLIS, Tabriz University of Medical Science
elq.librarian@yahoo.com

Mohammad Asghari Jafar Abadi

Assistant Professor, Department of Vital Statistics and Epidemiology,
Tabriz University of Medical Science
m.asghari862@gmail.com

Received: 2th July 2013; Accepted: 7th May 2013

Abstract

Purpose: The main purpose of this study is to examine the ways, resources, and objectives of obtaining health related information by members of four Qazvin public libraries (affiliated with the Public Libraries Foundation) in December 2011. For the purpose of data analysis, descriptive statistics were used.

Findings: Almost all members of Qazvin public libraries have experienced the need for health related information in their daily lives. Most commonly, this is obtained through passive means. Watching TV was the most popular method of obtaining health information, and was ranked in first place. Where internet research was concerned, search engines were the most popular method. Prevention was found to be the key motivation for individuals seeking health information.

Originality/value: This study is valuable given the emergence of new era of health information within the public libraries of Iran, and the emphasis placed by the Iran Ministry of Health and Medical Education and in particular, the clinical governance program on the collaboration of community and patients in making decisions based on their health related issues. This study is valuable for public libraries particularly in terms of developing a policy for offering health information services. It illustrates the inclinations, and needs of the libraries' members, and shows the channels and types of resources being used.

Keywords: information seeking behavior, health information, public library.